

МИРАНДА – Интеграция на ромите чрез професионалното образование

2021-1-DE02-KA220-ADU-000033517

*Дейност 4.2 – Методология за разработване на
рамкова програма за обучители в
професионалното образование и обучение и*

Екип

Изготвено от AIS

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са изцяло на автора/авторите и не отразяват непременно тези на Европейския Съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да бъдат държани отговорни за тях.

1. Цел и функция на дейност 4.2

Дейност 4.2 превръща учебните цели, темите и подтемите, определени в рамките на Дейност 4.1, в структурирана и оперативна рамка на учебната програма за обучители и персонал в професионалното образование и обучение. Целта на тази дейност не е да се създаде самото съдържание на обучението, а да се определи как то ще бъде структурирано, подредено, разпределено и впоследствие разработено по съгласуван и педагогически обоснован начин.

Разработената в рамките на дейност 4.2 рамка на учебната програма служи като задължителна рамка за всички партньори. Тя определя:

- тематичния обхват на обучението, вътрешната логика и
- последователността на обучението, разделянето на
- съдържанието на модули и единици, отговорностите на
- партньорите при разработването на съдържанието, основата за
- окончателното ръководство и евентуални пилотни учебителни дейности.

От партньорите се очаква да следват стриктно тази методология, за да се гарантира последователност, качество и преносимост на резултатите в различните системи за професионално образование и обучение и национални контексти.

---

2. Общ подход към разработването на учебната програма

Схемата на учебната програма е разработена въз основа на компетентностен и модулен подход. Това означава, че обучението е организирано около компетентностите, които се очаква да придобият обучителите и персоналът в професионалното образование и обучение, а не около абстрактни тематични описания. Всяка област на компетентност, идентифицирана в дейност 4.1, е превърната в специален модул от учебната програма. Учебната програма трябва да бъде подходяща за възрастни професионалисти и затова следва принципите на обучението за възрастни. Тя трябва да бъде ориентирана към практиката, да насърчава рефлексията и да може да се адаптира към участници с различни професионални роли, като обучители, педагози, консултанти и административен персонал. Схемата на учебната програма трябва да остане достатъчно гъвкава, за да може да се прилага: като пълна програма за обучение или като избрани самостоятелни модули в зависимост от нуждите на институциите.

3. Схема на учебната програма

3.1 Общ преглед на курса/програмата

- Заглавие: Общ план на учебната програма
  - Описание: Общата схема на учебната програма служи като пътна карта, която интегрира определените учебни цели и подробно описва ключовите теми, концепции и модули, като подпомага обучителите в професионалното образование и обучение при развиването на компетентности и умения.
  - Целева аудитория: Обучители в професионалното образование и обучение и преподавателски състав
  - Продължителност: 6 часа на модул / 1 седмица
- Форма на провеждане: Лично / Онлайн / Хибридно

3.2 Преглед и анализ на резултатите от проекта

Всеки модул трябва да бъде разделен вътрешно на тематични единици. Тези единици произтичат директно от темите и подтемите, определени в дейност 4.1.

Партньорите трябва да гарантират, че:

- всяка подтема е ясно присвоена към конкретен модул и единица,
- никоя подтема не е пропусната или дублирана в различните модули, вътрешната структура на модулите е последователна в цялата учебна програма.

Това вътрешно разделяне по-късно ще позволи на авторите на наръчника да разработват съдържанието глава по глава без двусмислие.

3.3 Идентифициране на ключовите компетентности

Въз основа на констатациите от дейност 4.1 и предишните резултати от проекта партньорството определи ключовите компетентности, необходими за преподавателите и персонала в професионалното образование и обучение, работещи с ромски учащи се:

- I. Инклузивни и ориентирани към учащия подходи в преподаването
- II. Предотвратяване на дискриминацията и несъзнателните предубеждения
- III. Техники за ангажиране и мотивиране в класната стая
- IV. Разбиране на социално-икономическите бариери и рисковете от отпадане
- V. Адаптиране на методите на преподаване към разнообразните образователни нужди
- VI. Сътрудничество с медиатори, семейства и местни общности

4. Основни умения, върху които да се надгражда

4.1 Креативност в инклузивното професионално образование и обучение

Креативността в инклузивното професионално образование и обучение засяга както методологичните, така и личните компетенции, необходими за разработването на ангажиращи, ориентирани към учащия образователни процеси. Обучителите следва да използват методи като визуално обучение, разказване на истории, ролеви игри, задачи за решаване на проблеми, симулации, групова работа, проектно-ориентирано обучение и практически професионални дейности — като креативността се разглежда конкретно като инструмент за овластяване на учащите и за изграждане на тяхната самоувереност.

4.2 Писане и презентиране за инклузивна комуникация

Ясната и уважителна писмена и устна комуникация е от съществено значение в учебните материали, докладите, оценките, обратната връзка и кореспонденцията с семействата — особено за ромските учащи се и техните семейства, които могат да се сблъскат с езикови, грамотностни или свързани с доверието бариери. Обучителите трябва да могат да подготвят материали, достъпни за учащите се, и да представят информацията по ясен начин.

4.3 Квалификация в областта на многообразието за обучители и персонал в професионалното образование и обучение

Разнообразието трябва да се разглежда като ресурс за учене, а не като предизвикателство. В контекста на приобщаването на ромите това включва разбиране на конкретни форми на изключване, като антицигански нагласи, стереотипи, ниски очаквания и институционални бариери, както и осъзнаване на това как собствените несъзнателни предубеждения на обучителите могат да повлияят на практиката.

4.4 Межкултурна комуникация в училищата за професионално образование и обучение

Межкултурната комуникация изисква нещо повече от осъзнаване на културните различия — тя изисква диалог, основан на уважение, активно слушане, изграждане на доверие и избягване на стереотипите. Ключовите практики включват комуникация без осъждане, език, съобразен с конфликтните ситуации, техники за медиация и комуникация със семействата и общностите.

5. Структура на учебната програма и логика на модулите

5.1 Определение на модулите

Учебната програма е разделена на девет основни модула, всеки от които съответства на основна тематична област, определена в дейност 4.1. Заедно тези модули обхващат всички предварително определени учебни цели, теми и подтеми.

Модулите са проектирани така, че да функционират както самостоятелно, така и като част от последователен път на учене. Партньорите обаче трябва да спазват препоръчаната последователност на ученето, която преминава от контекстуално разбиране към практическо приложение и накрая към институционални и рефлексивни измерения.

Всеки модул трябва да се разглежда като цялостна учебна единица, която интегрира:

- концептуално разбиране, развитие на
- практически умения, рефлексивни и
- нагласови компоненти.

5.2 Вътрешно разделяне на модулите

Всеки модул трябва да бъде вътрешно разделен на тематични единици. Тези единици произтичат пряко от темите и подтемите, определени в дейност 4.1.

Партньорите трябва да гарантират, че:

- всяка подтема е ясно присвоена към конкретен модул и единица,
- никоя подтема не е пропусната или дублирана в различните
- модули, вътрешната структура на модулите е последователна в цялата учебна програма.

Това вътрешно разделяне по-късно ще позволи на авторите на наръчника да разработват съдържанието глава по глава без двусмислие.

6. Методология „стъпка по стъпка“ за разработване на учебна програма

6.1 Съотнасяне на учебните цели към модулите на учебната програма

Първата стъпка за всички партньори е да съпоставят учебните цели, определени в рамките на дейност 4.1, със съответните модули от учебната програма. Това съпоставяне гарантира, че всяка учебна цел е изрично застъпена в учебната програма.

Партньорите, отговорни за даден модул, трябва да проверят дали: всички съответни

- учебни цели са изцяло обхванати, учебните цели не са разгледани повърхностно, а
- междусекторните цели (като приобщаване, рефлексия и сътрудничество) са
- интегрирани в целия модул.

Тази стъпка се координира от координатора на проекта, който гарантира съгласуваността между модулите.

6.2 Определяне на резултатите от обучението на ниво модул

След като учебните цели бъдат съпоставени, партньорите трябва да определят резултатите от обучението на ниво модул. Тези резултати описват какво ще могат да правят участниците след завършване на модула.

Резултатите от обучението трябва:

- да бъдат формулирани на ясен, ориентиран към
- действие език, да отразяват професионалната
- практика в сферата на професионалното
- образование и обучение, да интегрират знания, умения и нагласи, да бъдат реалистично постижими в рамките на обхвата на модула.

Партньорите трябва да избягват прекалено общи или академични формулировки.

Резултатите от обучението трябва да бъдат разбираеми за практикуващите и приложими при разработването на обучението.

6.3 Определяне на обхвата и дълбочината на всеки модул

Всеки модул трябва да има ясно определен обхват. Партньорите трябва да уточнят:

тематичната насоченост на модула,

нивото на задълбоченост, подходящо за професионалисти в

- областта на професионалното образование и обучение за
- възрастни, баланса между теоретичната част и практическото
- приложение.

В общата програма трябва да бъде посочена ориентировъчна натовареност за всеки

- модул. Това включва:
  - приблизителния брой часове за обучение, съотношението
  - между ръководено обучение и саморефлексия,
- препоръчителния баланс между теоретична информация, упражнения и дискусии.

Тази информация е от съществено значение за бъдещото планиране и пилотното провеждане на обучението.

6.4 Избор на педагогически подходи

В общата структура на учебната програма трябва да се предложат педагогически подходи, а не подробни планове за уроците. Партньорите трябва да опишат как ще се улеснява ученето, а не точно как ще се преподава минута по минута.

Педагогическите подходи трябва да бъдат:

- ориентирани към учащия, да насърчават
- участието, да се основават на опит и да са
- подходящи за различни професионални
- профили.

Партньорите трябва да гарантират, че предложените подходи насърчават:

- взаимното учене и обмяна на опит,
  - размисъл върху личната практика,
  - прилагането на наученото в реални
- контексти на професионалното образование и обучение.

6.5 Интегриране на рефлексията и практиката

Рефлексията е задължителен компонент на всеки модул. Партньорите трябва изрично да опишат как участниците ще бъдат насърчавани да:

- да размишляват върху собствените си нагласи и практики,

- да идентифицират предубеждения и предположения,
- да свързват учебното съдържание с институционалния си контекст.

По същия начин във всеки модул трябва да бъдат включени елементи, ориентирани към практиката. Те могат да включват:

- анализ на реални сценарии,
- институционални казуси,
- упражнения за планиране на действия.

В общата програма трябва да бъде ясно посочено, че обучението има за цел да доведе до конкретни промени в практиката

7. Подготовка за внедряване

7.1 Избор на педагогически подходи

Стъпка	Какво да се направи	Защо е важно
1	Прегледайте общата програма и учебните цели	Поне един координатор или преподавател по професионално образование и обучение трябва да прегледа общата програма, учебните цели и подкрепящите материали от дейности 4.1 и 4.2, преди да започне планирането на изпълнението, като обърне специално внимание на приобщаващото образование, межкултурната комуникация, ангажираността на учащите и предотвратяването на отпадането.
2	Запознайте персонала със структурата и материалите на обучението	Преподавателите и персоналът в професионалното образование и обучение трябва да се запознаят с модулите, практическите дейности и ресурсите, за да разберат как са организирани и как могат да бъдат адаптирани към различните нужди на учащите и институционалните реалности.

3	Провеждане на ориентационна среща	Организирайте 1,5–2-часова вътрешна среща с ръководството, преподавателите, обучителите, медиаторите и административния персонал, за да прегледате структурата на учебната програма, да се споразумеете относно приоритетите при прилагането ѝ и да разпределите отговорностите за подготовката, провеждането, подкрепата на обучаващите се и оценяването.
4	Изберете приоритетни модули и области на обучение	Изберете модулите или тематичните области, които най-добре отговарят на нуждите на учащите и които могат да бъдат реализирани най-ефективно във вашата институция.
5	Определете изходна точка и идентифицирайте нуждите на учащите	Документирайте настоящата ситуация — брой на учащите, профили на персонала и основни предизвикателства — за да подпомогнете мониторинга и оценката на ефективността на общата програма с течение на времето.

8. Разработване на учебната програма и разпределение на отговорностите

В този раздел се определя задължителната оперативна процедура за разработване на учебната програма в рамките на дейност 4.2. Тя установява обща работна методология за всички партньори, изяснява последователността на задачите, конкретизира очакваните резултати и тяхната продължителност и разпределя отговорностите по прозрачен и справедлив начин. Описаната по-долу процедура е задължителна за всички партньори и има за цел да гарантира съгласуваност, качество и последователност във всички модули на учебната програма.

Процесът на разработване на учебната програма е организиран в две последователни фази: (1) разработване и валидиране на общи планове на модулите, и

(2) разработване на пълни модули от учебната програма.

Едва след успешното приключване и валидиране на първата фаза партньорите могат да преминат към втората фаза.

8.1 Фаза 1 – Разработване и валидиране на общите насоки за модулите

8.1.1 Цел на фаза 1

Целта на фазата на разработване на общите насоки е да се постигне общо концептуално и структурно разбиране за всеки модул от учебната програма, преди да започне подробното разработване на съдържанието. Тази фаза служи като етап за координация и осигуряване на качеството, като позволява на партньорството да провери съответствието с учебните цели, определени в дейност 4.1, и да предотврати припокриване, несъответствия или дисбаланс между модулите.

8.1.2 Обхват и дължина на общите очертания на модулите

Всеки план на модул трябва да бъде с дължина от минимум три (3) до максимум пет (5) страници. Планът е концептуален документ за планиране и не трябва да съдържа пълно обучително съдържание, подробни упражнения или окончателно изготвени учебни материали.

Всяка схема трябва да включва, по ясно структуриран начин:

- предложеното заглавие на модула и неговата значимост в рамките на
- цялостната учебна програма; учебните цели от дейност 4.1, които
- модулът обхваща; ясно разделяне на модула на теми и подтеми;
- ориентировъчни резултати от обучението, формулирани на ниво модул;
- предложената вътрешна структура и последователност на
- съдържанието; ключови концепции, терминология и ключови
- думи, които ще бъдат разгледани;
- ориентировъчни педагогически подходи, подходящи за професионалисти в областта на професионалното образование и

обучение за възрастни; предварителни източници и материали (политически, академични или основани на практиката). Очертанията трябва да бъдат достатъчно подробни, за да позволят на партньорите да оценят обхвата, дълбочината и съгласуваността, като същевременно остават гъвкави за по-нататъшно развитие.

8.1.3 Предаване, споделяне и преглед на общите планове

Всички планове на модулите трябва да бъдат качени в споделения проектен диск в срока, договорен в рамките на партньорството. Конвенциите за именуване на файловете трябва ясно да посочват номера на модула, заглавието и отговорните партньори.

Координаторът отговаря за започването на процеса на преглед. Всяка схема ще бъде прегледана по отношение на:

- съответствие с учебните цели на дейност 4.1;
- съгласуваност с другите планове на
- модулите; подходящ обхват и ниво на
- подробност; яснота на структурата и терминологията.

Обратната връзка се предоставя в писмена форма. Само очертанията, които са били прегледани и одобрени, могат да преминат към Фаза 2.

8.2 Фаза 2 – Разработване на пълни модули от учебната програма

8.2.1 Цел на фаза 2

Целта на фаза 2 е одобрените планове на модулите да бъдат превърнати в пълни модули от учебната програма, които съставляват основното съдържание на програмата. По-късно тези модули ще послужат като основа за разработване на наръчник и провеждане на обучение.

8.2.2 Обхват и дължина на пълните модули

Всеки пълен модул от учебната програма трябва да има дължина от минимум десет (10) и максимум петнадесет (15) страници. Тази дължина осигурява достатъчна дълбочина, като същевременно поддържа съгласуваност и практичност. Всеки модул трябва да включва:

въвеждаща част, очертаваща педагогическата обосновка и значимостта; ясно формулирани резултати от обучението, изведени от дейност 4.1; структурирани тематични раздели, съответстващи точно на одобрената схема; подробни обяснения на ключови понятия и принципи; насоки за прилагане в реални контексти на професионалното образование и обучение; примери и обяснения, ориентирани към практиката; елементи за рефлексия, насърчаващи професионалната самооценка; връзки с институционалната практика и механизмите за сътрудничество.

Модулите трябва да бъдат написани в професионален, достъпен стил и да могат да се адаптират към различни национални и институционални контексти на професионалното образование и обучение.

8.2.3 Подаване, преглед и хармонизиране на модулите

Проектите на модулите трябва да бъдат качени на споделения диск в редактируем формат. Всеки модул трябва да бъде прегледан от поне един партньор, който не е участвал в изготвянето му. Прегледът се фокусира върху яснотата, уместността, последователността и съгласуваността с цялостната учебна програма.

Координаторът контролира процеса на хармонизиране, като гарантира последователност в терминологията, структурата и нивото на детайлност във всички модули.

8.3 Разпределение на модулите и отговорностите на партньорите

Разработването на модулите на учебната програма се организира по модела „водещ и съводещ“, за да се гарантира балансиран принос и споделена отговорност.

8.3.1 Разпределение на модулите

- Модул 1 – Социално-образователен контекст на ромските учаци

Водещ партньор: Асоциация „Център за ромска младеж“

Съводещ: Институт за интеграция на ромите и малцинствата

- Модул 2 – Дискриминация, изключване и равенство в професионалното образование и обучение

Ръководител: SYMPLEXIS

Съорганизатор: Австрийска асоциация за приобщаващо общество (AIS)

- Модул 3 – Рамки за инклузивно професионално образование и обучение и механизми за подкрепа

Ръководител: Австрийска асоциация за инклузивно общество (AIS)

Съруководител: BK Consult GmbH

- Модул 4 – Инклузивно педагогическо проектиране и преподаване

Ръководител: AKMI

Съруководител: BK Consult GmbH

- Модул 5 – Гъвкави пътища на учене и напредък на учащите

Ръководител: Balkan Bridge

Съорганизатор: AKMI

- Модул 6 – Комуникация и межкултурна компетентност

Ръководител: SYMPLEXIS

Съруководител: Асоциация „Център за ромска младеж“

- Модул 7 – Предотвратяване на отпадането и задържане на учащите

Ръководител: „Балкански мост“

Съорганизатор: Институт за интеграция на ромите и малцинствата

- Модул 8 – Рефлексивна практика и осведоменост за предразсъдъците

Ръководител: SYMPLEXIS

Съорганизатор: AKMI

- Модул 9 – Инклузивни институционални култури и сътрудничество

Ръководител: Австрийска асоциация за приобщаващо общество (AIS)

Съорганизатор: Институт за интеграция на ромите и малцинствата

ПРИЛОЖЕНИЕ I – Матрица за учене

Модул 1 – Социално-образователен контекст на ромските учаци

Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Ромските общности – история и разнообразие	Разбиране на произхода на ромите, миграционните модели, историческото преследване, устойчивостта, културното разнообразие, езика, идентичността и вътрешното разнообразие.	Да се признава разнообразието в рамките на ромските общности и да се избягват стереотипите или обобщенията при обсъждането на ромските ученици.	Създаване на уважителна, културно чувствителна и приобщаваща среда за учене, която признава ромската идентичност, език и житейски опит.
Модул 2: Социално-икономически условия	Разбиране на това как бедността, нестабилните жилищни условия, безработицата, пречките пред достъпа до здравеопазване, социалното изключване и междупоколенческото неравенство влияят върху участието на ромските учаци се в образованието и професионалното образование и обучение.	Анализирайте как социално-икономическите условия влияят върху посещаемостта, мотивацията, непрекъснатостта на обучението и достъпа до услуги.	Реагирайте на трудностите на учащите с емпатия и съзнание за контекста, вместо да тълкувате липсата на ангажираност като липса на мотивация.

Модул 3: Предизвикателствата пред образованието и професионалното образование и обучение	Определете структурните, институционалните, личните и социалните бариери, включително сегрегацията, затрудненията с транспорта, ниските очаквания, предразсъдъците, липсата на подкрепа, семейните отговорности, мобилността и цифровото изключване.	Направете преглед на бариерите на различни нива и използвайте емпатична комуникация, за да разберете индивидуалните ситуации на учащите.	Прилагайте подкрепящи, неосъдителни и приобщаващи подходи, за да намалите бариерите пред участието и да подпомогнете задържането на учащите в професионалното образование и обучение.
Модул 4: Политики и рамки за приобщаване	Разбиране на стратегиите на ЕС за ромите, националните политики, приоритетите в борбата срещу дискриминацията, превенцията на преждевременното напускане на училище и ролята на институциите за професионално образование и обучение (ПОО) в интеграцията.	Свържете приоритетите на политиката с практически мерки в професионалното образование и обучение, като менторство, гъвкаво обучение, културна осведоменост и механизми за подкрепа на учащите.	Да интегрират принципите на приобщаването, равенството и борбата срещу дискриминацията в проектирането и провеждането на програмите за професионално образование и обучение, както и в институционалната практика.
Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции

Модул 1: Разбиране на дискриминацията	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират основните форми на дискриминация: пряка, непряка, структурна дискриминация, език на изключване, тормоз и микроагресии, като се предоставят примери за по-добро представяне на проблема, с който могат да се сблъскат учащите от ромски произход.	Идентифицират различните форми на дискриминация в ежедневната образователна практика; разпознават изключващия език, пристрастното поведение, понижените очаквания и неравните възможности за участие.	Активно да разпознават и да се противопоставят на дискриминационното поведение и език, както и да насърчават справедлива, уважителна и приобщаваща комуникация в учебната среда на професионалното образование и обучение.
Модул 2: Правни и политически рамки	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират системното неравенство в образованието и неговите последствия. Обучителите придобиват знания за процедурното изключване, скритите институционални бариери, неравния достъп, бариерите при приема, бариерите при посещаемостта, бариерите при стажовете и бариерите в комуникацията с ромските учащи се и техните семейства.	Анализируют как на пръв поглед неутрални правила, политики и процедури могат да поставят в неравностойно положение учащите от ромски произход; бариери, свързани с достъпа до цифрови технологии, транспорта, финансовите разходи, езика и назначаването на стажове.	В тази единица е включена групов дейност, която помага на обучителите в професионалното образование и обучение да се запознаят с практиките на изключване от страна на училищата за професионално образование и обучение и да прилагат принципите на равенство и недискриминация при преразглеждане на институционалните процедури.

Модул 3: Равенство, права и професионална отговорност	Обучителите в професионалното образование и обучение се запознават с правните и политическите инструменти на ЕС за борба с дискриминацията, както и с кратка информация за националните принципи на равенство, антидискриминационното законодателство, рамките за включване на ромите и професионалната етика.	Свържете правните и етичните отговорности с ежедневно преподаване, подкрепата за учащите, оценяването и институционалната практика; чрез групова дейност размислете върху ролята на преподавателите и училищата в борбата с дискриминацията.	Демонстрирайте професионална отговорност, като действате етично и подкрепяте уязвимите учащи се; развивайте компетентности, които допринасят за институционалната отчетност и насърчават равния достъп и равните резултати в средата на професионалното образование и обучение.
Модул 4: Борба с дискриминацията и насърчаване на справедливи практики	Обучителите в професионалното образование и обучение се запознават със системите за докладване, като получават съвети за институциите и гледат видеоклип за оценяването на персонала. Обучителите се запознават с превантивните мерки, практиките за приобщаваща комуникация и насоките за персонала за справяне с дискриминацията, като получават примерни въпроси за оценяване, свързани с безопасността, достъпността и ресурсите.	Предоставя се подробен набор от въпроси за оценка, както и отделен набор от въпроси за персонала (учители, ръководители).	Допринесете за създаването на безопасна, приобщаваща и свободна от дискриминация среда в професионалното образование и обучение, подпомогнати от кратки насоки за персонала и тест, обобщаващ въпросите от всички модули.

Модул 2 – Социално-образователен контекст на ромските учащи се

Модул 3 – Рамки и подкрепа за приобщаващо професионално образование и обучение

Механизми

Модул	Освоени знания	Развити умения	Демонстрирани компетентности
Модул 1: Какво прави мрежата за професионално образование и обучение (ОО) общаваща	Учителите в професионалното образование и обучение се запознават с основните елементи на инклузивната рамка за професионално образование и обучение: достъпна информация, гъвкави политики на влизане, координирана подкрепа, инклузивна педагогика, участие на учещите и равнопоставен предходък.	Уменията се развиват чрез етапа „Диагностика“ на оценката дейност, при който се разглеждат точките за достъп, координацията на подкрепата, механизмите за участие на учещите и политиката за напредък, а след това чрез етапа „Репроектиране“, за да се предложат конкретни институционални подобрения.	Учителите могат да оценяват институционалните практики за приобщаване и препоръчват реалистични политики, които подобряват достъпа, участието и предходка на учещите.
Модул 2: Механизми за подкрепа на учещите	Учителите в професионалното образование и обучение се запознават с различните форми на подкрепа: академична, социална, психологическа, финансова, свързана с ориентиране, езикова и подкрепа при прехода, както и със значението на съобразяването на подкрепата с нуждите на учещите без стигматизация.	Уменията се развиват чрез дейността „Картографиране“ на изготвяне на списък със съществуващите услуги за подкрепа) и етапа „Анализ на пропуските“ за идентифициране на групите учещи, които не получават достатъчна подкрепа, и на предлаганите или труднодостъпните механизми за подкрепа).	Учителите могат да свързват учещите с подходяща подкрепа и да помагат за осигуряването на достъпна, координирана и читаща достойнството на учещите подкрепа.

модул 3: Координация между роли и функции	бучителите в професионалното образование и обучение научават как бучителите, консултантите, министраторите, мениджърите и външните услуги трябва да работят заедно, за да създадат координирана система за подкрепа.	ление, развито чрез дейност с казус, при която се анализира учащ в риск, идентифицират се пропуски в комуникацията, определят се отговорности, определят се чек-листове за насочване и се създава реалистичен път за подкрепа.	бучителите могат да трудничат с вътрешни и външни участници, да явяват отговорностите и да гарантират, че обучаващите се получават навременна и гласувана подкрепа.
модул 4: Пречки пред използването и ефективността на подкрепата	бучителите в професионалното образование и обучение участват защо обучаващите се може да не използват наличната подкрепа, включително поради ниско доверие, стигматизация, неясна комуникация, фрагментирани услуги, неподходящо време и бюрократични процедури.	ленията се развиват чрез анализа на идентифицираните пречки (например анализ на причините, поради които обучаващите не ползват подкрепа) и анализа на реструктурирането на процедурите за насочване, добряване на комуникацията, намаляване на стигматизацията, предлагане на проактивни мерки за достигане до нуждаещите се).	бучителите могат да направят усилията за подкрепа по-добри за учащите, изграждат доверие и да намаляват организационните бариери за достъп до помощ.
казус 1: Амара	бучителите разбират как лошата координация, бавената комуникация и неясните отговорности могат да доведат до падане на учащите.	зработено чрез анализ на пропуснатите сесии на амара, наблюденията на учителя, доклада на министратора и липсата на комуникация с координатора по подкрепата и насочващата дейност; участниците определят възможно най-близката точка за намеса.	бучителите могат да реагират навреме, да определят формата по подходящ начин и защитят достойнството на обучаващия се, като същевременно предотвратят падането му.

зус 2: Джоузеф	бучителите разбират, че учаващите се могат да глеждат ангажирани, като всъщност питват скрити инансови, жилищни и семейни труднения.	зработено чрез анализ ситуацията на Джоузеф съществува фонд за дпомагане при труднения, но оцедурата за ндидатстване е твърде ожна, съветникът по циално подпомагане не ва ясни указания, а ординаторът за връзка е видим; участниците еструктурират достъпа ез опростени процедури троактивна дивидуална работа на рен.	бучителите могат идентифицират рити нужди, да рмализират дкрепата, да малят игматизацията и гарантират, че учаващите се не налага да се моопределят то „изпитващи труднения“, еди да получат мощ.

Модул 4 – Инклузивен педагогически дизайн и преподаване

иница	идобити знания	звити умения	емонстрирани компетенции
одул 1: ринципи на клузивнот дагогическ оектиране	бучителите в офесионалното разование и обучение збират основните инципи на клузивния дизайн: стъпност, яснота, вкавост, уместност, ъпаловидно обучение и тивно участие. клузивността трябва да планира от самото чало, а не да се добавя ва когато учащите питват затруднения.	звива се чрез Модул 1.6 рупова дейност: епроектиране за клузивност“ — агностициране на риери в достъпността, нотата, участието и естността, след което епроектиране с по-ясни струкции, поетапни ъпки, алтернативни рмати на участие или -уместни примери.	бучителите могат да зработват учебни йности, които са стъпни, структурирани, естни и гъвкави, като щевременно поддържат андартите за обучение и говарят на различните жди на учащите, лючително на ромските ащи и други лица, ложени на риск от ключване.

модул 2: методи за инклузивно преподаване	учителите в професионалното развитие и обучение участват как инклузивното преподаване се прилага практика чрез диалогично преподаване, вместна работа, мултимодален принос, структурирана подкрепа и процедури за безопасно действие.	изработено чрез Модул 5 „Групова дейност: активизиране в действие“ наблюдение на това кой склонен да участва или остане пасивен, след негово преработване на преподаването чрез обсъждане на работа в малки групи, време за замисъл, мултимодален принос, ясни роли или по- безопасни практики за действие.	учителите могат да активизират инклузивни сесии, в които всички учащи се чувстват в безопасност, уверени и способни да участват, като адаптират преподаването в реално време.

модул 3: Оценяване приобщаване и напредък	учителите в професионалното развитие и обучение разглеждат оценяването като инструмент за учене напредък, а не само като окончателна оценка — формативна оценка, навременна обратна връзка, прозрачност, мултиобразни показатели за учене и напредък подкрепа за напредък.	изработено чрез модул 3.6 „Групова дейност: Преосмисляне оценяването“ — анализ на съществуваща задача за оценяване, идентифициране на проблеми като неясни критерии или ограничителни формати адаптирането ѝ чрез формативна обратна връзка, по-ясни критерии за успех, алтернативни формати и възможности за разглеждане.	учителите могат да ползват оценяването, да изграждат увереност у учащите, да наблюдават напредък, идентифицират трудностите на ранен стап и да създават по- напредливи пътища за оценяване, като разпознават различните чини за демонстриране на компетентност.

модул 4: аптиране на дагогиката без игматизация	бучителите в офесионалното разование и обучение збират как подкрепата же неволно да игматизира учащите, о е прекалено видима, дивидуализирана или нована на дефицити — иверсален дизайн, ормализирана дкрепа, адаптация, нована на уважение, и стойнство на учащия.	зработено чрез модул 4.6 „Групова йност: Проектиране невидима подкрепа“ случаите с кулинарния рс на Елена и ифровото гмуркане“ Матео — дентифициране на кторите, едизвикващи игматизация, и епроектиране на дкрепата, така че да де достъпна за ички учащи се изуални ръководства, ционална подкрепа, актика с връстници, оделени цифрови струменти, гъвкаво мпо).	бучителите могат да аптират еподаването по ажителен и дискретен чин, който защитава стойнството на ащите, нормализира дкрепата, поддържа соки очаквания и здава приобщаваща лтура в класната стая.

Модул 5 – Гъвкави пътища на учене и напредъка на учащите

единица	идобити знания	звити умения	емонстрирани компетенции

Модул 1: Защо учащите се очакват от гъвкавост в своя образователен път	Учителите в професионалното образование обучават разбират защо гъвкавите пътеки на обучение имат съществено значение за обществото, особено за учащите, които съчетават образованието с работа, лични отговорности, прекъснато училищно образование, миграционни преживявания или економически предизвикателства — гъвкави пътеки на влизане/излизане, модулно обучение, различни опции на учене, смесено обучение, алтернативни пътища за напредък.	Определя се чрез раздел 1.1 „Защо гъвкавостта е важна за учащите от професионален произход“, 1.2 какво представляват гъвкавите пътеки на обучение“ и 1.4 измерения на гъвкавостта“ — чрез анализ на това как могат да се адаптират времето, мястото, начинът, държанието и точките на влизане/излизане.	Учителите могат да обясняват и насърчават опции за гъвкави пътеки, които подпомагат достъпа, прекъснатостта и напредъка, за да се понижава качеството, да отговарят на нелинейните пътеки на учащите чрез общаващо планиране.
Модул 2: Признание, че хората започват от различни точки и имат предишно обучение	Учителите в професионалното образование обучават (ПОО) разбират, че учащите се постъпват в ПОО с различни преживявания, умения и знания, придобити извън работа, семеен живот, живот в общността, неформално обучение или предишно образование — признание на предишно обучение (RPL), идентифициране, събиране на доказателства, оценяване на портфолио, напредък, основан на компетентности.	Изработено чрез Модул 1 „Въведение“, Модул 3 „Разбиране на значимостта на RPL“ и целевата дейност: картографиране на предишното обучение и компетентности“ — събиране на предишния живот на учащите с резултатите от професионалното обучение.	Учителите могат да подпомагат учащите се и представянето на предишното им обучение, да насочват при събирането на доказателства, да помагат на институциите да признават формални/извънформални компетентности и да направят напредък по-ефективен и мотивиращ.

Модул 6 – Комуникация и межкултурна компетентност

Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Комуникация в разнообразни контексти	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират комуникационните бариери, които могат да засегнат учащите от ромски произход, включително езиковите бариери, ограничената грамотност, институционалния жаргон, културните недоразумения, недоверието, миналите негативни преживявания и динамиката на властта.	Развива се чрез Модул 1.1 „Идентифициране на комуникационни бариери“, Модул 1.2 „Ролята на недоверието и миналите преживявания“ и Упражнение 1 от работната тетрадка — сравняване на сложния институционален език с по-прости обяснения.	Обучителите могат да общуват по-ясно и достъпно с ромските учащи и други учащи от разнообразни групи, като намаляват недоразуменията чрез използване на прост език, проверка на разбирането, визуални помощни средства и осъзнаване на недоверието или дисбаланса на властта.
Модул 2: Основи на инклузивната комуникация	Обучителите в професионалното образование и обучение научават, че инклузивната комуникация се основава на доверие, прозрачност, емпатия, яснота, езикова чувствителност, уважение и изслушване на гласа на обучаващия се.	Развива се чрез Модул 2.2 „Силата на емпатията в общуването“, Модул 2.3 „Постигане на яснота и езикова чувствителност“ и Упражнение 2 от работната тетрадка — слушане без прекъсване, повтаряне на чутото, упражняване на изрази като „Чух, че си се почувствал...“	Обучителите могат да изграждат отношения на уважение и доверие с обучаващите се, да комуникират ясно очакванията си, да изслушват преживяванията на обучаващите се, да създават безопасни пространства и да подкрепят участието на обучаващите се в вземането на решения и диалога в класната стая.

Модул 3: Межкултурна компетентност в практиката	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират межкултурната компетентност, самосъзнанието, размисъла върху идентичността, културната отвореност, културната скромност, динамиката на властта и уважителния межкултурен диалог.	Развива се чрез Модул 3.1 „Развиване на самосъзнание и рефлексия върху идентичността“, Модул 3.2 „Приемане на културната отвореност“, Модул 3.3 „Справяне с динамиката на властта и различията“ и Упражнение 3 от работната тетрадка: „Човешки възел“.	Обучителите могат да взаимодействат с учащите от различни културни среди по уважителен и рефлексивен начин, като осъзнават собствените си предубеждения и адаптират стиловете си на общуване.
Модул 4: Комуникационни бариери и погрешно възприемане	Обучителите в професионалното образование и обучение научават как институционалният жаргон, предположенията, стереотипите, погрешното възприемане, езикът, фокусиран върху дефицитите, и изключващата комуникация могат да повлияят негативно на ангажираността и чувството за принадлежност на ромските ученици.	Развива се чрез Модул 4.2 „Предположения, стереотипи и погрешно възприемане“, Модул 4.3 „Фокус върху недостатъците и изключването“, Модул 4.4 „Стратегии за осигуряване на достъпна комуникация“ и Упражнение 4 от работната тетрадка.	Обучителите могат да общуват по начин, който избягва стереотипите и погрешното възприемане, като използват достъпен, уважителен и ориентиран към силните страни език.

Модул 5: Трудни разговори и възстановяване на доверието	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират как недоразуменията, несъгласията, съпротивата, конфликтите, ниското доверие и емоционалните реакции могат да възникнат в средата на професионалното образование и обучение, особено по отношение на чувствителни теми или теми, свързани с ромите.	Развива се чрез модул 5.1 „Справяне с недоразумения и конфликти“, модул 5.3 „Възстановяване на доверието и помирение“, модул 5.4 „Професионализъм, грижа за себе си и предоставяне на обратна връзка“ и упражнение 5 от работната тетрадка: „Мълчаливо обсъждане“.	Обучителите могат да се справят с конфликти, съпротива и недоразумения спокойно и конструктивно, да възстановят доверието, да дават обратна връзка с уважение и да поддържат професионализъм по време на емоционално деликатни разговори.

Модул 7 – Предотвратяване на отпадането и задържане на обучаващите се

Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Разбиране на отпадането и откъсването	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират, че отпадането обикновено е постепенен процес, а не внезапно решение — откъсване, модели на посещаемост, чувство за принадлежност, натрупан риск, ранни предупредителни признаци (отсъствия, намалено участие, неизпълнени задачи, неудовлетвореност, тревожност, социално оттегляне).	Развити чрез упражнение от Модул 7, Модул 1 на работната тетрадка: „По пътя“ — анализ на сценарий с ромски учащ, идентифициране на предупредителни признаци и проучване на възможни лични, социални и институционални причини.	Обучителите могат да наблюдават поведението на учащите по-внимателно, да идентифицират рисковете от отпадане на ранен етап и да реагират с подкрепящи интервенции, без да обвиняват.
Единица 2: Рискови и защитни фактори	Обучителите в професионалното образование и обучение научават, че задържането на учащите се определя от лични, социални, образователни и институционални фактори — рискове (ниско самочувствие, финансови затруднения, дискриминация, слабо чувство за принадлежност, ригидни структури, лоша комуникация) и защитни фактори (менторство, подкрепа от връстници, приобщаващо преподаване, положителни взаимоотношения).	Разработено чрез упражнение от модул 7, единица 2 на работната тетрадка: Планиране на подкрепа за задържане на ромски учащи се — идентифициране на рискови фактори, защитни фактори и липсваща подкрепа, след което предлагане на академични, социални и институционални мерки.	Обучителите могат да оценяват риска от отпадане по структуриран начин и да разработват практически мерки за подкрепа, които укрепват чувството за принадлежност, увереността, участието и постоянството на учащите.

Единица 3: Превантивни стратегии в ежедневната практика	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират, че предотвратяването на отпадането се осъществява чрез ежедневното преподаване, наставничеството и взаимодействието в класната стая — силни взаимоотношения между учител и учещ, инклузивна педагогика, навременна обратна връзка, наставничество и гъвкави пътища на учене.	Разработено чрез раздели на модула, посветени на изграждането на силни взаимоотношения между преподавател и обучаем, прилагането на инклузивна педагогика, предоставянето на конструктивна обратна връзка, наставничеството и създаването на гъвкави пътища на учене.	Обучителите могат да създават подкрепящи учебни среди, в които обучаващите се чувстват уважавани и способни да поискат помощ, като по този начин се намалява откъсването, преди то да прерасне в отпадане.
Модул 4: Институционални системи за задържане	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират, че задържането на учащите е и институционална отговорност — култура, ориентирана към задържането, системи за ранно предупреждение, координирани реакции, стратегии за повторно ангажиране, процедури за проследяване и сътрудничество между учители, консултанти, администратори и партньори от общността.	Разработено чрез обучителната дейност: Проектиране на институционална система за ранно предупреждение и реагиране — картографиране на съществуващите механизми за мониторинг, идентифициране на пропуски, дефиниране на ролята на персонала и проектиране на процедури за реагиране.	Обучителите могат да подкрепят системите за задържане на учащите в цялата институция, като докладват своевременно за проблеми, сътрудничат си с колеги и допринасят за плановете за подкрепа на учащите и за мониторинга.

Модул 8 – Рефлексивна практика и осъзнаване на предразсъдъците

Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции
Единица 1: Рефлексивната практика като професионално умение	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират рефлексивната практика, рефлексивността, професионалната идентичност, критичните инциденти, цикъла на усъвършенстване, етичната практика и имплицитните предубеждения — приобщаването изисква непрекъснато размишление върху собственото поведение, ценности, комуникация и професионална роля.	Развива се чрез Модул 1.1 „Рефлексивност и професионална идентичност“, Модул 1.2 „Критичен анализ чрез „критични инциденти“ и Модул 8, Модул 1, Задание 1 от работната тетрадка — отговаряне на въпроси като „Как обикновено разговарям с другите?“ и „Какъв човек искам да бъда, когато работя с хора?“	Обучителите могат да използват рефлексията като професионален инструмент за подобряване на преподаването, комуникацията и етичното вземане на решения, като стават по-осведомени за това как собствените им ценности и поведение засягат ролята на учителите и другите уязвими групи.
Единица 2: Разбиране на предразсъдъците в образователната среда	Обучителите в професионалното образование и обучение се запознават със съзнателните и несъзнателните предубеждения, стереотипите, обобщенията, селективното възприятие, предразсъдъците, „Пирамидата на образите“, предубеждението, свързано с очакванията, и как очакванията влияят върху представянето на обучаваните се.	Темата се разработва чрез Модул 2.1 „Основи на предубежденията“, Модул 2.2 „Стереотипи и обобщения“, Модул 2.3 „Целенасочено и селективно възприятие“ и Модул 8 от работната тетрадка, Модул 2, Упражнение 2 — оценяване на обучаем въз	Обучителите могат да разпознават пристрастията в собственото си възприятие, да избягват решения, основани на стереотипи или непълна информация, и да поддържат високи очаквания към всички учащи се.

		основа на ограничена информация, последвано от преоценка след получаване на повече контекст.	
Модул 3: Предразсъдъци в действията и вземането на решения	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират как пристрастието може да повлияе на разпределянето на курсистите, препоръките, взаимодействията в класната стая, дисциплината, оценяването, оценката и възприятията за мотивация или способности — категоризация, атрибуция, пристрастие при вземането на решения, влияние на очакванията, небалансирана оценка.	Разработено чрез Модул 3.1 „Категоризация и предубеждения при вземането на решения“, Модул 3.2 „Атрибуция и взаимодействия в класната стая“, Модул 3.3 „Влияние на очакванията“, Модул 3.4 „Небалансирана оценка“ и Модул 8 от работната тетрадка, Упражнение 3: „Ефектът на Пигмалион“.	Обучителите могат да вземат по-справедливи решения при оценяването, дисциплината, насочването към специалисти и подкрепата за учащите, като избягват етикетирането и пристрастните очаквания.

Модул 4: Развиване на практики за рефлексивна самооценка	Обучителите в професионалното образование и обучение усвояват структурирани методи за професионална рефлексия, включително самооценка, дневници за рефлексия, портфолиа за учене, анализ на значими събития, обратна връзка от колеги, съвместна оценка и цикъл на реакция за непрекъснато усъвършенстване.	Разработено чрез Урок 4.1 „Систематична самооценка“, Урок 4.2 „Анализ на значими събития“, Урок 4.3 „Обратна връзка в сътрудничество и оценка от колеги“, Урок 4.4 „Цикъл на реакция“ и рефлексивните дейности: „Какво направих добре днес?“, „С какви проблеми се сблъсках?“, „Какво мога да направя, за да се подобря следващия път?“	Обучителите могат да изграждат навици за рефлексия, да търсят обратна връзка от колеги и да използват самооценката, за да подобрят приобщаващото преподаване и да допринесат за професионална култура на непрекъснато усъвършенстване.

Модул 9 – Инклузивни институционални култури и сътрудничество

Единица	Придобити знания	Развити умения	Демонстрирани компетенции

Единица 1: Какво представлява приобщаващата институционална култура	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират, че приобщаващата институционална култура се формира от споделени ценности, ежедневни практики, лидерство, комуникация, чувство за принадлежност, равнопоставеност и споделена отговорност — приобщаването трябва да бъде видимо в ежедневните дейности, а не само в мисията или официалните политики.	Развити чрез групова дейност: Изграждане на приобщаваща институционална култура — анализ на това как се посрещат учащите, как се представя разнообразието, кой участва в вземането на решения и къде маргинализирани те учащи могат да се чувстват приобщени или изключени.	Обучителите могат да разпознават културните бариери в своята институция и да предложат практически промени, които укрепват чувството за принадлежност, представителството и приобщаването на ромските учащи се и други маргинализирани групи.
Модул 2: Лидерство, политика и ежедневно прилагане	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират ролята на лидерството, прилагането на политиките, отчетността и подходите, обхващащи цялата институция, за превръщането на приобщаването в реалност — политиките имат значение само когато са ясно комуникирани, разбрани, наблюдавани и прилагани в ежедневната практика.	Разработено чрез групова дейност, модул 9, модул 2 — наблюдение на това как се прилагат политиките, дали очакванията са ясни, как решенията на ръководството влияят върху приобщаването и как отчетността се разпределя в цялата институция.	Обучителите могат да подпомогнат прилагането на принципа на приобщаването, като подобрят комуникацията относно политиките, засилят участието на персонала и съгласуват институционалните практики с целите за приобщаване.

Модул 3: Сътрудничество в рамките на институцията и извън нея	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират, че приобщаването зависи от сътрудничеството между отделите, учителите, помощния персонал, мениджърите, работодателите, обществените организации, социалните служби и други външни партньори — мултидисциплинарна работа, мрежи за насочване, изграждане на партньорства, съвместни действия.	Разработено чрез групова дейност по Модул 9, Урок 3 — анализ на местата, където комуникацията се прекъсва, кои роли или услуги са изолирани и къде обучаващите се могат да „попаднат между системите“.	Обучителите могат да допринесат за по-силно вътрешно и външно сътрудничество, като изяснят ролите, подобряват пътищата за насочване и свържат учащите със съответната институционална и обществена подкрепа.
Единица 4: Институционален самооценка и планиране на развитието	Обучителите в професионалното образование и обучение разбират самооценката, подобряването на качеството, планирането на действията, мониторинга и институционалното учене — дългосрочното приобщаване изисква честна оценка, данни от обучаващите се и персонала, измерими цели, разпределени отговорности и редовен преглед.	Разработено чрез групова дейност по Модул 9, Модул 4 — идентифициране на институционалните силни и слаби страни, проучване на това чии гласове са включени или изключени и създаване на план за действие с цели, отговорности, ресурси и стъпки за мониторинг.	Обучителите могат активно да допринесат за инициативите за институционално развитие, като помагат за създаването на реалистични планове за действие за приобщаване и наблюдават дали приобщаването се превръща в реалност, а не остава само символично.

Казус: Самира	Обучителите разбират как изключването може да се прояви чрез слабо представителство, език, фокусиран върху недостатъците, липса на глас на учащите и неясна отговорност за приобщаването, дори когато дадена институция се описва като приобщаваща.	Разработено чрез случая „Самира“ — чрез разглеждане на представителството, езика на персонала и чувството за принадлежност.	Обучителите могат да преминат от символично включване към практическа институционална промяна, като подобрят представителството, създадат менторски програми между връстници или групи за приветстване и въведат консултации с учащите.
Казус: Политика на „отворени врати“	Обучителите разбират как изключването може да продължи дори при обявен подход на „отворена врата“.	Разработено чрез случая с политиката на „отворените врати“ — анализ на причините, поради които посланието за „отворени врати“ не създава автоматично доверие или участие.	Обучителите могат да превърнат приобщаването в споделена отговорност на всички отдели, а не в символична политика.

MIRANDA – Интеграция на ромите чрез професионалното образование

2021-1-DE02-KA220-ADU-000033517

*Дейност 4.2 – Методология за разработване на
рамкова програма за обучители в
професионалното образование и обучение и*

Екип

Изготвено от AIS

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са единствено на автора/авторите и не отразяват непременно тези на Европейския Съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Нито Европейският съюз, нито EACEA могат да бъдат държани отговорни за тях.